VALTIOVARAINMINISTERIÖ Neuvostoraportti EU/8/2024-VM-182

Kekäläinen Antti
Järvenpää Soila

11.12.2024

ECOFIN-neuvoston 10.12.2024 ja Euroryhmän 9.12.2024 ml. laajennetun kokoonpanon kokoukset, Bryssel; Yhteenvetoraportti

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto (ECOFIN) 10.12.2024 ja Euroryhmä 9.12.2024

Ecofin-neuvostossa puheenjohtaja esitteli edistymisraporttia tulliliiton uudistamista koskevan ehdotuksen käsittelystä. Ehdotuksen laajuudesta johtuen tarvitaan vielä paljon jatkotyötä. Jäsenvaltiot korostivat, että verkkokaupan lisääntyvät ongelmat vaativat kiireellistä ratkaisua.

Neuvostossa käytiin politiikkakeskustelu energiaverodirektiivin uudistamisesta. Moni jäsenvaltio yhtyi puheenjohtajan näkemykseen siitä, että uusin kompromissiehdotus edustaa, tai on ainakin menossa kohti, herkkää tasapainoa eri tekijöiden, kuten ilmastotavoitteiden, jäsenvaltioiden erityistarpeiden ja EU:n kilpailukyvyn, välillä. Enemmistö jäsenvaltioista kuitenkin katsoi, että lisää työtä tarvitaan vielä monilta osin. Pj. totesi työtä jatkettavan tältä pohjalta eteenpäin.

Euroopan tilintarkastustuomioistuin esitteli Ecofin-neuvostolle 10.10.2024 julkaistun vuosikertomuksensa varainhoitovuodelta 2023 ja siitä käytiin lyhyt keskustelu. Neuvosto päättää komission vastuuvapaudesta 18.2.2025 Ecofin-neuvostossa.

Finanssipolitiikan sääntökehikon toimeenpanon asiakohdassa komissio esitteli lyhyesti arvioitaan jäsenvaltioiden keskipitkän aikavälin suunnitelmista sekä komission suositukset SEUT 126(7) mukaisiksi neuvoston suosituksiksi liiallisten alijäämien korjaamiseksi sekä SEUT 126(3) arviotaan liiallisen alijäämästä Itävallan ja Suomen tapauksissa. Asiasta käytiin lyhyt näkemystenvaihto.

Venäjän hyökkäyssodan talous- ja rahoitusvaikutuksia koskevassa asiakohdassa komissio antoi tilannekatsauksen Ukrainan taloudellisesta tilanteesta ja Ukrainan tukivälineen sekä G7:n ERA-aloitteen toimeenpanosta. Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa korostettiin mm. Ukrainan tukemisen tärkeyttä, vahvempia pakotteita sekä G7:n ERA-aloitteen toimeenpanoa.

Talouden elpymisen asiakohdassa hyväksyttiin Belgian, Ruotsin, Slovenian ja Tanskan päivitetyt elpymis- ja palautumissuunnitelmat.

Euroryhmän laajennetussa kokoonpanossa keskusteltiin talouskehityksestä Ison-Britannian valtiovarainministerin Rachel Reevesin kanssa. Vuoropuhelussa nousivat esille muiden muassa kilpailukyvyn haasteet, läheiset taloudelliset suhteet EU:n ja UK:n välillä, väestön ikääntymisen ja velkaantumisen haasteet sekä Ukrainan tukeminen. Euroryhmässä vaihdettiin näkemyksiä IMF:n kanssa euroalueen talouspolitiikasta. Ministerit keskustelivat euroalueen jäsenvaltioiden finanssipolitiikasta alustavien talousarviosuunnitelmien perusteella. Euroryhmä hyväksyi vuosittaisen alustavia talousarviosuunnitelmia koskevan julkilausuman.

Tulliliiton uudistuspaketti

Puheenjohtaja esitteli edistymisraportin tulliliiton uudistamista koskevan ehdotuksen käsittelystä. Pj:n mukaan EU:n tulliviranomaisen rooli, tehtävät ja hallinto sekä EU:n tullidatakeskuksen toiminnallisuudet on käsitelty työryhmässä perusteellisesti ja niistä laaditut kompromissiehdotukset muodostavat hyvän pohjan jatkokäsittelylle Puolan pj-kaudella. Uudistuspaketin käsittelyyn työryhmätasolla on panostettu merkittävästi, mutta ehdotuksen laajuudesta johtuen tarvitaan vielä paljon jatkotyötä.

Komissio kertoi arvostavansa työnsä päättävän pj-trion merkittävää panostusta tulliuudistuksen edistämiseksi. Komissio myös korosti, ettei uudistuspakettia voida jakaa osiin sekä esitti toiveen, että neuvoston yleisnäkemys ehdotuksesta saataisiin Puolan pj-kaudella ja toimielinten väliset kolmikanta- eli trilogineuvottelut päästäisiin aloittamaan.

Tuleva puheenjohtajamaa Puola piti edistymisraporttia tervetulleena. Puolan mukaan käsittelyssä on saavutettu tukeva pohja jatkotyölle ja totesi, että heidän tavoitteensa neuvoston yleisnäkemyksen muodostamisesta pj-kautensa aikana on hyvin kunnianhimoinen, mutta he tekevät parhaansa.

Jäsenvaltiot kiittivät kommenteissaan Unkaria panostuksesta tulliuudistuksen edistämiseen ja korostivat, että verkkokaupan lisääntyvät ongelmat vaativat kiireellistä ratkaisua. Suomi totesi myös kannattavansa uudistuksen viivytyksetöntä edistämistä, mutta korosti, että tärkeintä on löytää toimivat ratkaisut.

Energiaverodirektiivin tarkistaminen

Puheenjohtaja kertoi energiaverodirektiivin (ETD) uudistamista koskevan työn tilanteesta. Pj:n näkemyksen mukaan käsittelyssä on edetty oikeaan suuntaan hyvän tasapainon saavuttamiseksi ilmastotavoitteiden ja toisaalta jäsenvaltioiden erityispiirteiden ja tarpeiden välille. Lisäksi EU:n kilpailukyky on pyritty ottamaan huomioon mahdollisimman pitkälti. Pj. pyysi ministereiltä kommentteja käsittelytilanteesta ja ohjeistusta tulevaan jatkotyöhön.

Komissio kiitti puheenjohtaja Unkaria sekä aiempia puheenjohtajia työstä ehdotuksen eteen, mutta totesi myös, että sen työstämistä tulee edelleen jatkaa. Komissio katsoi, että tiettyjä edistymisaskelia on saatu aikaan verrattuna nykyiseen, vuodelta 2003 olevaan vanhentuneeseen direktiiviin. Lento- ja meriliikenteen osalta komissio harmitteli, että komission alkuperäinen ehdotus on tämän osalta nykyisessä kompromissiehdotuksessa vesitetty. Komissio painotti työn jatkamista.

Moni jäsenvaltio yhtyi puheenjohtajan näkemykseen siitä, että uusin kompromissiehdotus edustaa, tai on ainakin menossa kohti, herkkää tasapainoa eri tekijöiden, kuten ilmastotavoitteiden, jäsenvaltioiden erityistarpeiden ja EU:n kilpailukyvyn, välillä. Kuitenkin enemmistö jäsenvaltioista katsoi, että lisää työtä tarvitaan vielä monilta osin. Muutamat jäsenvaltiot harmittelivat erityisesti direktiiviehdotuksen kunnianhimon tason laskua suhteessa ilmastotavoitteisiin, eivätkä nähneet kompromissiehdotuksen olevan vielä tasapainossa. Muutamat jäsenvaltiot painottivat huolellista vaikutusten arviointia. Myös energiaverotuksen suhde muihin toimenpiteisiin sekä kokonaiskuvan huomioiminen nousivat osassa puheenvuoroja esiin. Kuitenkin monet jäsenvaltiot vaikuttivat olevan pääosin tyytyväisiä siihen suuntaan, johon ehdotuksen käsittelyssä on edetty – vähintäänkin ehdotusta pidettiin parannuksena verrattuna nykyiseen direktiiviin, jota pidettiin vanhentuneena.

Suomi painotti puheenvuorossaan, että paljon lisätyötä tarvitaan vielä, jotta kompromissiin saadaan parempi tasapaino, sekä muistutti sillä olevan varauman direktiiviehdotukseen kokonaisuudessaan. Suomi totesi, että lisätyötä tarvitaan esimerkiksi matalien vähimmäistasojen ja uusien soveltamisalaan ehdotettujen tuotteiden verottamisen osalta.

Puheenjohtaja totesi, että työtä jatketaan siltä pohjalta, mihin on tähän mennessä päästy.

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomus Euroopan unionin talousarvion täytäntöönpanosta varainhoitovuodelta 2023

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen (ETT) puheenjohtaja esitteli talous- ja rahoitusasioiden neuvostolle 10.10.2024 julkaistun vuosikertomuksen varainhoitovuodelta 2023. EU:n talousarvio-menojen osalta tilintarkastustuomioistuin antaa kielteisen lausunnon menojen laillisuudesta ja sääntöjenmukaisuudesta, jo viidettä vuotta peräkkäin. Tuomioistuin näkee virhetason merkittävän nousun (5,6 % vuonna 2023 keskimäärin) johtuvan pitkälti koronapandemiasta johtuvista seikoista. Elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) osalta osoitetaan useita heikkouksia, sekä seurannan että varojen käytön osalta.

Komissio katsoi, että virhetaso johtuu enimmäkseen koheesiopuolen virheistä ja muistutti, ettei tämä tarkoita petoksia vaan lähinnä hallinnollisia virheitä. Komissio ei ole kaikista ETT:n arvioista samaa mieltä, pääosin erilaisista metodologioista johtuen. RRF:n osalta komissio huomautti, että pääosa sen tavoitteista oli asianmukaisia. Komissio jatkaa sääntöjen yksinkertaistamiseen pyrkimistä, se ehkäisisi merkittävästi virheitä. Ohjelmien päättyessä komissio arvioi jäljelle jäävän riskitason vain 0,9 prosentin tasoiseksi, selvästi alle 2 prosentin merkittävyystason.

Asiasta käytiin lyhyt keskustelu. Tanskan ja Alankomaiden tavoin Suomen puheenvuorossa mm. pidettiin virhetason nousua kovin valitettavana, ja korostettiin moitteettoman varainhoidon ja riittävän kontrollin tärkeyttä.

Puheenjohtajan mukaan neuvoston suosituksesta vastuuvapauden myöntämiseksi komissiolle varainhoitovuodelta 2023 päätetään talous- ja rahoitusasioiden neuvostossa 18.2.2025.

Finanssipolitiikan sääntökehikon toimeenpano

a) Keskipitkän aikavälin finanssi- ja rakennepoliittiset suunnitelmat: neuvoston suositukset

b) Liiallista alijäämää koskevan menettelyn yhteydessä annetut neuvoston suositukset

Komissio esitteli lyhyesti arvioitaan jäsenvaltioiden keskipitkän aikavälin suunnitelmista sekä komission suositukset SEUT 126(7) mukaisiksi neuvoston suosituksiksi liiallisten alijäämien korjaamiseksi sekä SEUT 126(3) arviotaan liiallisen alijäämästä Itävallan ja Suomen tapauksissa. Komissio kertoi, että 22 jäsenvaltioita on toimittanut finanssipoliittis-rakenteellisen suunnitelman. Komissio on antanut myönteisen arvion näistä 20 suunnitelmalle. Näiden jäsenvaltioiden osalta komissio suosittelee, että neuvosto hyväksyy suunnitelmissa esitetyt nettomenopolut. Komissio kertoi, että viisi jäsenvaltiota on hakenut sopeutuskaudelle pidennystä ja komissio arvioinut myös nämä myönteisesti. Alankomaiden tapauksessa komissio ehdottaa, että neuvosto suosittelee kesäkuussa toimitetun teknisen informaation mukaista nettomenopolkua. Komissio arvioi edelleen Unkarin keskipitkän aikavälin suunnitelmaa. Muiden jäsenvaltioiden osalta suunnitelmaa ei ole vielä toimitettu johtuen kansallisesta tilanteesta.

Komissio totesi, että liiallisen alijäämän menettelyn (EDP) seuraava askel on SEUT 126(7) suositus korjaavasta polusta EDP:ssä oleville jäsenvaltioille. Kuuden jäsenvaltion tapauksessa korjaava polku on identtinen niiden suunnitelmassa olevalle nettomenopolulle. Belgian (ei toimittanut vielä suunnitelmaa) ja Unkarin (suunnitelman arviointi vielä kesken) tapauksissa korjaava polku perustuu kesäkuun päivitettyihin viiteuriin. Komissio totesi, että se julkaisi myös SEUT 126(3) raportin Itävallan ja Suomen osalta, koska niiden alijäämä on yli 3 prosenttia vuonna 2024.

Asiasta käytiin lyhyt näkemystenvaihto ja puheenvuoroissa korostettiin mm. uuden sääntökehikon toimeenpanon tärkeyttä ja jäsenvaltioiden tasapuolista kohtelua. Suomi toivotti puheenvuorossaan komission arviot tervetulleiksi ja odottaa sitä, että nämä dokumentit hyväksytään tammikuun Ecofin-neuvostossa. Suomi jatkaa tilanteen seuraamista, erityisesti alijäämän kehittymisen osalta.

Puheenjohtaja totesi, että Talouspoliittinen komitea sekä Talous- ja rahoituskomitea jatkavat työtään ja asiaan palataan tammikuussa Puolan pj-kaudella.

Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen talous- ja rahoitusvaikutukset

Komissio antoi tilannekatsauksen Ukrainan taloudellisesta tilanteesta ja tukitoimien toimeenpanosta. Ukrainan talous on osoittanut sitkeyttä, mutta talvi tulee olemaan haastava ja Ukraina on riippuvainen ulkoisesta rahoitusavusta. Komission ennusteessa Ukrainan taloudellisen kasvun ennustetaan hidastuvan ja inflaation taas kasvavan. EU tukee Ukrainaa EU:n osuudella G7:n ERA-sovusta sekä Ukrainan tukivälineen kautta. Komissio kertoi, että G7:n ERA-aloitteen toimeenpano etenee suunnitellusti. Maksatus tapahtuu ensi vuoden aikana. Lisäksi komissio kertoi, että Ukrainan tukivälineen seuraava maksatus on tuloillaan, jonka jälkeen välineen kautta on myönnetty Ukrainalle tukea tämän vuoden aikana noin 16 mrd. euroa. Komissio kertoi, että myös IMF:n ohjelma on raiteillaan ja IMF:n johtokunta hyväksyy kuudennen väliarvion vielä joulukuun aikana.

Komissio kertoi USA:n asettaneen uudessa pakotepaketissaan yli 50 venäläistä pankkia pakotelistalle, ml. Gazprom. Venäjä etsiikin alati uusia keinoja kiertää pakotteita ja tähän on tärkeä puuttua. Komissio on antanut ehdotuksen 15. pakotepaketista, josta nyt jäsenvaltiot keskustelevat.

Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa korostettiin mm. Ukrainan tukemisen tärkeyttä, vahvempia pakotteita (erityisesti energian osalta) sekä G7:n ERA-aloitteen toimeenpanoa. Suomen puheenvuorossa muistutettiin mm., että EU:n tulee pysyä vakaana Ukrainan tukemisen suhteen ja että yksi jäsenvaltio blokkaa pakoteregiimin uusintasyklin muutoksen.

Puheenjohtaja kannusti myös komissiota pitämään neuvosto tietoisena Ukrainan tukivälineen ja ERA-lainojen toimeenpanosta.

Taloudellinen elpyminen Euroopassa
a) Elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpano
b) Elpymis- ja palautumistukivälineen mukaiset neuvoston täytäntöönpanopäätökset

Asiakohdassa komissio antoi tilannekatsauksen elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) toimeenpanosta. Komissio kertoi, että Euroopan tilintarkastustuomioistuimen (ETT) vuosiraportissa todettiin, että RRF-välineen tavoitteiden ja välitavoitteiden osalta 97,9 prosentin osalta ei ole epäselvyyksiä ja lopun osalta eli 2,1 prosentin osalta komissiolla ja ETT:llä on eri tulkinta. Komission mukaan RRF-välineen kontrollivälineitä on vahvistettu ja toimeenpano on kiihtynyt sitten vuoden 2023. RRF-välineestä on tähän mennessä maksettu noin 269 mrd. euroa. Komissio arvioi tällä hetkellä 14 maksupyyntöä ja komissio arvioi, että vuoden loppuun mennessä RRF-välineen kautta on myönnetty noin 300 mrd. euroa. Lisäksi komissio kertoi, että se arvioi tällä hetkellä Kyproksen, Liettuan, Itävallan, Kreikan ja Espanjan suunnitelmien päivityksiä.

Puheenjohtaja totesi, että neuvosto hyväksyi Belgian, Ruotsin, Slovenian ja Tanskan päivitetyt suunnitelmat.

Suomen edustajat
Valtiovarainministeri Riikka Purra ja virkamiesvaltuuskunta

Euroryhmä laajennetussa kokoonpanossa

1. **Vuoropuhelu Yhdistyneen kuningaskunnan valtiovarainministeri Rachel Reevesin kanssa**

Osana euroryhmässä käytävää keskustelusarjaa kansainvälisten kumppanien kanssa käytiin keskustelu talouskehityksestä Ison-Britannian valtiovarainministerin Rachel Reevesin kanssa. Vuoropuhelu käytiin myönteisessä sekä rakentavassa hengessä ja sille toivottiin jatkoa tulevaisuudessa.

Reeves toi esille kilpailukyvyn haasteita, läheisiä taloudellisia suhteita EU:n ja UK:n välillä, väestön ikääntymisen ja velkaantumisen haasteet sekä uudet finanssipoliittiset säännöt Isossa-Britanniassa julkisten säästötoimien tueksi, uudistuksia asumiseen ja infrastruktuuriin sekä Ukrainan tuen, mukaan lukien pakotteet Venäjää kohtaan, ja tällä saralla tehtävän yhteistyön EU:n kanssa. Ministeri Reeves korosti vielä kaupan esteiden purkamista, investointimahdollisuuksia ja mahdollisuuksien luomista kuluttajille sekä UK:n globaalien pääomamarkkinoiden roolia.

Keskustelussa nousi esille, että epävakaus, haasteet ja jakolinjat globaalisti ovat lisääntyneet. Tästä vaikeasta kontekstista johtuen vuoropuhelussa korostettiin EU:n ja UK:n välisen yhteistyön merkitystä ja vastausta näihin yhteisiin ongelmiin. Yhteiset arvot ja tavoitteet oikeusvaltion ja kansainvälisen järjestyksen suhteen, Ukrainan tukemisessa ja puolustuksessa, demokratian ja turvallisuuden edistämisessä, vihreässä siirtymässä energiasektorilla, kansainvälisessä kaupassa ja kilpailukyvyssä edesauttavat tätä yhteistyötä. Keskustelua käytiin lisäksi yhteisistä alueista, joilla EU ja UK voisivat syventää politiikkayhteistyötään sekä sivuttiin julkisen talouden haasteita ja niihin vastaamista talouden kestävyyden turvaamiseksi.

Puheenjohtaja totesi, että EU:ssa ja Isossa-Britanniassa tehdään intensiivisesti työtä uusien energiatoimien osalta kohti vihreämpää ja turvallisempaa tulevaisuutta sekä panostetaan investointikykyyn tulevaisuudessa paremman yksityisen pääoman käytön avulla.

Euroryhmä

1. **Makrotaloudellinen kehitys ja politiikkakoordinointi euroalueella, ml. IMF Artikla IV missio**

Euroryhmässä vaihdettiin näkemyksiä Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) kanssa euroalueen talouspolitiikasta. IMF:n arvion odotetaan valmistuvan kesäkuuhun 2025 mennessä. Sekä IMF että komissio olivat yhtä mieltä siitä, että euroalue on osoittanut huomattavaa joustavuutta, ja euroalueen vakautta on edistetty koordinoiduilla toimilla. IMF:n analyysin mukaan inflaatio on laskenut, työllisyys on pysynyt ennätystasolla ja vaikka näkymät ovat epävarmat, kasvun odotetaan jatkuvan. Sekä IMF että komissio kuitenkin katsovat, että painopisteen olisi oltava sisämarkkinoiden integraatiossa sekä muissa uudistuksissa, jotka voivat nostaa euroalueen kasvua ja talouden dynaamisuutta ja jotka voivat tehdä tilaa investoinneille ja kilpailukyvylle innovaatioiden kautta.

2. **Alustavat talousarviosuunnitelmat ja euroalueen budjettitilanne sekä -näkymät**

Ministerit keskustelivat asiakohdassa euroalueen jäsenvaltioiden ensi vuoden alustavista talousarviosuunnitelmista. Keskustelu perustui Euroopan komission arvioihin ja ministerit hyväksyivät vuosittaisen alustavia talousarviosuunnitelmia koskevan julkilausuman.

Useat jäsenvaltiot kertoivat ajankohtaisesta tilanteesta julkisen talouden osalta. Ranskan ja Saksan valtiovarainministerit antoivattilannepäivityksen viimeaikaisesta kehityksestä sekä prosesseista liittyen tilanteeseen, jossa mailla ei ole hyväksyttyä budjettia ensi vuodelle.

3. Muut asiat: euroryhmän puheenjohtajan vuoropuhelu Euroopan Parlamentin kanssa

Euroryhmän puheenjohtaja kertoi ministereille suunnitellusta yhteistyöstään Euroopan parlamentin kanssa EU:n uusien finanssipoliittisten sääntöjen vaatimusten mukaisesti.

Suomen edustajat

Valtiovarainministeri Riikka Purra ja alivaltiosihteeri Leena Mörttinen (VM).